



Μελέτη Περιβάλλοντος Γ' Δημοτικού





ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Παναγιώτης Κόκκοτας , Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Δημήτριος Αλεξόπουλος , Εκπαιδευτικός Αικατερίνη Μαλαμίτσα , Εκπαιδευτικός Γεώργιος Μαντάς , Εκπαιδευτικός Μαρία Παλαμαρά , Εκπαιδευτικός Παναγιώτα Παναγιωτάκη , Εκπαιδευτικός
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Ευγενία Φλογαίτη , Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών Ευαγγελία Κανταρτζή , Σχολική Σύμβουλος Δέσποινα Μουζαλά , Εκπαιδευτικός
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	Λεμονιά Αμαραντίδου , Σκιτσογράφος - Εικονογράφος
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Χριστίνα Σπυροπούλου , Φιλολόγος
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	Αλεξάνδρα Χ. Κουλουμπαρίση , Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	Δημήτρης Γέρος , Εικαστικός Καλλιτέχνης
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

Πράξη με τίτλο:

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΜΑΚΕΤΑΣ,
ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΛΛΑΓΩΝ ΒΑΣΕΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ,
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ / Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΠΡΟΤΕΡΟΤΗΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο





ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Παναγιώτης Κόκκοτας Δημήτριος Αλεξόπουλος Αικατερίνη Μαλαμίτσα
Γεώργιος Μαντάς Μαρία Παλαμαρά Παναγιώτα Παναγιωτάκη

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:



Μελέτη Περιβάλλοντος Γ' Δημοτικού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»



**Προέλευση αποσπασμάτων κειμένων**

- σελ. 10: Ζαχαρίας Παπαντωνίου, *Τα ψηλά βουνά* (Εκδόσεις Εστία)
 σελ. 29: Άλκη Ζέη, *Το καπλάκι της βιτρίνας* (Εκδόσεις Κέδρος)
 σελ. 46: Οδυσσέας Ελύτης, *Το Άξιον Εστί* (Εκδόσεις Ίκαρος)
 σελ. 93: Αντώνης Σαμαράκης, (κείμενα της UNICEF)
 σελ. 96: Σύνταγμα της Ελλάδας (Εθνικό Τυπογραφείο)
 σελ. 106: Αριστοφάνη, *Νεφέλαι* (Εκδόσεις Καρδαμίτσα)
 σελ. 107: Πλάτων, *Πρωταγόρας* (Εκδόσεις Καρδαμίτσα)
 Αριστοφάνη, *Νεφέλαι* (Εκδόσεις Καρδαμίτσα)
 σελ. 123: απόσπασμα Πινδάρου (Εκδόσεις Καρδαμίτσα)

Τετράδιο εργασιών

- σελ. 29: Βαγγέλης Ηλιοπούλος, *Τριγωνοψαρούλης εναντίον Καρχαρία* (Εκδόσεις Πατάκη)

Κατάλογος Μουσείων όπου εκτίθενται τα παρακάτω:

- σελ. 109: Ο Κούρος της Αναβύσσου, στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο
 σελ. 109: Ο Ηνίοχος στο Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών
 σελ. 109: Ερυθρόμορφος Κρατήρας Αττικού Εργαστηρίου, στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης
 σελ. 115: Κιούπι για την αποθήκευση λαδιού, 20ός αι., κεραμίστας Στ. Γεροντής, Μαρούσι, Συλλογή Β. Κυριαζόπουλου, στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης.
 σελ. 115: Πατανία: κάλυμμα κρεβατιού με κέντημα στον αργαλειό (1.65 μ. Χ 1.80 μ.) Κρήτη, 20ός αι., στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης.
 σελ. 116: Καπλί: μάλλινο υφαντό, στόλιζε το άλογο που μετέφερε τη νύφη και τον γαμπρό, Σαρακατσάνοι Θράκης, αρχές 20ού αι., στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης.
 σελ. 116: Λαϊνή ή Μαστραπάς: κανάτα κρασιού από τη Σκύρο, 17ος-18ος αι., δωρεά ιδρύματος Π. και Ε. Μιχελή, στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης
 σελ. 116: «Ελληνοπούλα»: φιγούρα θεάτρου σκιών από δέρμα, του καραγκιοζοπαίκτη Βάγγου Κορφιάτη, στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης
 σελ. 133: Ο Δίσκος της Φαιστού, στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

Προέλευση φωτογραφιών

Η πλειονότητα των φωτογραφιών προέρχεται από το αρχείο της συγγραφικής ομάδας.

Προέλευση υπολοίπων φωτογραφιών

- σελ. 12: 1^η σειρά - φ. πρώτη αριστερά: φωτ. αρχείο δήμου Λεωνιδίου
 σελ. 13: φ. κάτω αριστερά: φωτ. αρχείο ΕΜΑΚ, φ. επάνω δεξιά: Εγκ. Πατάκης - Oxford
 σελ. 14: δήμος Καλλιθέας
 σελ. 19: φ. επάνω αριστερά: φωτ. αρχείο δήμου Θεσσαλονίκης, φ. 3^{ης} σειράς: Κέντρο Προστασίας Αγρίων Ζώων, φ. 4^{ης} σειράς: φωτ. αρχείο Ε. Βάμβα
 σελ. 18 και σελ. 19: φωτ. αρχείο δήμου Αθηναίων
 σελ. 24: φ. 1^{ης} σειράς φωτ. T. Stone Images Vol 14, φ. 2^{ης} σειράς - πρώτη αριστερά: φωτ. αρχείο δήμου Ταύρου
 σελ. 26: φωτ. αρχείο δήμου Π. Φαλήρου
 σελ. 29: φ. 1^{ης} σειράς - πρώτη αριστερά και φ. 2^{ης} σειράς: φωτ. αρχείο Μ. Κούτρα
 σελ. 33: φωτ. αρχείο Μ. Κούτρα
 σελ. 34: φ. 2^{ης} σειράς - 2^η αριστερά: φωτ. αρχείο Editions M. Toubis
 σελ. 36: Συλλογή Εμφιετζόγλου «Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Τέχνη» Έφη Στρούζα. Αθήνα 1999 (φωτ. Δ. Ταμβίσιος-Δ. Κανέλλος)
 σελ. 43: φ. 1^{ης} σειράς: φωτ. αρχείο Μ. Κούτρα, φ. 3^{ης} σειράς: φωτ. αρχείο Α. Ξενάκη
 σελ. 45: φ. 2^{ης} και 3^{ης} σειράς: Εγκ. Πατάκης-Oxford
 σελ. 46: «Η Ελλάδα από ψηλά», (φωτ. Ν. Δανιηλίδης) Εκδ: Μίλητος
 σελ. 49: φ. 1^η αριστερά φωτ. T. Stone Images Vol 14
 σελ. 53: «Το βιβλίο της Πόλης», Εκδ. Ερευνητές
 σελ. 58: φ. 1^{ης} σειράς «Η ελιά» Μουσείο Ιστορίας Απολιθωμένου δάσους. Εκδ. Τοπίο
 σελ. 58: φωτ. αρχείο Ευγενίας Εξαρχουλέα
 σελ. 61: φ. 1^{ης} και 2^η 1^{ης} σειράς: αρχείο Μ. Κατσούλα
 σελ. 63: «Ηπειρος» Ν. Δεσύλλας, Εκδ. Τοπίο
 σελ. 70: φ. 3^η δεξιά: Εγκ. Νέα Δομή

- σελ. 72: φωτ. T. Stone Images Vol 14
 σελ. 76: φ. 7^η, 8^η, 9^η: φωτ. αρχείο Μ. Κούτρα
 σελ. 76: φωτ. αρχείο Αρκτούρος
 σελ. 78: φ. 1^η: φωτ. αρχείο Μ. Κούτρα
 σελ. 81: Κέα, Έκδοση: «Στεγάδι» Λαϊκή Τέχνη
 σελ. 82: «Οι μικροί φυσιοδίφες, πουλιά», Εκδ. Ερευνητές
 σελ. 93: Action Aid
 σελ. 96: Γ. Πισκοπάνης
 σελ. 109: φ. 4^η και 5^η: φωτ. αρχείο Μ. Κούτρα, φ. 2^η: Επίσημο Αναμνηστικό Λεύκωμα των Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004, Μια γιορτή, φ. 3^η Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, φ. 6^η: Μουσείο Δελφών (ΥΠΠΟ)
 σελ. 111: «Ηπειρος» Ν. Δεσύλλας, Εκδ. Τοπίο
 σελ. 112: Ελληνικό Φεστιβάλ Α.Ε.
 σελ. 113: Ελληνικό Φεστιβάλ Α.Ε., Εθνικό θέατρο
 σελ. 114: Περιοδικό Συνεργασία
 σελ. 115: φ. 5^η και 7^η: Μουσείο Λαϊκής Τέχνης
 σελ. 116: Μουσείο Λαϊκής Τέχνης
 σελ. 118: Μουσείο Λαϊκής Τέχνης
 σελ. 119: φ. 2^η: φωτ. αρχείο Μ. Κούτρα
 σελ. 121: φ. 1^η: φωτ. αρχείο Μ. Κούτρα
 σελ. 122: Ελληνικό Φεστιβάλ Α.Ε.
 σελ. 123: ΥΠΠΟ
 σελ. 125: Τηλ. σταθμός Καβάλας
 σελ. 126: ΕΛ.ΤΑ, Επίσημο Αναμνηστικό Λεύκωμα των Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004
 σελ. 128: ΕΛ.ΤΑ, Επίσημο Αναμνηστικό Λεύκωμα των Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004, φωτ. αρχείο Μ. Κούτρα
 σελ. 133: Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου (ΥΠΠΟ)
 σελ. 134: φωτ. T. Stone Images Vol 14
 σελ. 137: «Νόημα στην Εκπαίδευση» Π.Ι.
 σελ. 140: φωτ. 2^η: εκδόσεις Πολεμικός Τύπος
 σελ. 144: Ηλεκτρονικό αρχείο ΕΡΤ

Τετράδιο εργασιών

- σελ. 37: φ. 2^η T. Stone Images Vol 14



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ



ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ

(Ομάδα και Κοινωνία - Σχέσεις)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ζούμε μαζί και συνεργαζόμαστε - Χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλον	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Για να ζούμε μαζί, χρειαζόμαστε κανόνες.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ενδιαφερόμαστε για την κοινότητα	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Ενημερωνόμαστε ποιοι αποφασίζουν και τι αποφασίζουν.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Εκλογές στον δήμο	24
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	27



ΕΝΟΤΗΤΑ 2. Ο ΤΟΠΟΣ ΜΑΣ

(Τόπος και Χώρος - Σχέσεις)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ένας τόπος με χίλια πρόσωπα	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Χωριά και πόλεις του τόπου μας.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Δημιουργήματα της φύσης και έργα του ανθρώπου	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Ενδιαφερόμαστε για το περιβάλλον	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Ο χάρτης, μια εικόνα του τόπου μας	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Ένας χάρτης μάς πληροφορεί (α).....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Ένας χάρτης μάς πληροφορεί (β).....	45
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	47



ΕΝΟΤΗΤΑ 3. ΜΕΣΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

(Συγκοινωνίες και Μέσα μεταφοράς - Σύστημα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Τρένα, αυτοκίνητα, πλοία, αεροπλάνα άλλοτε και τώρα	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Τα μέσα συγκοινωνίας και μεταφοράς στη ζωή μας	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Κυκλοφορούμε με ασφάλεια.....	53
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	56



ΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΖΩΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

(Φυσικό Περιβάλλον και Άνθρωπος - Σχέσεις)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Φυτά του τόπου μας (α)	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Φυτά του τόπου μας (β)	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ο βλαστός, τα φύλλα και οι ρίζες των φυτών	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Κατηγορίες φυτών.....	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Τα φυτά και το περιβάλλον τους.....	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Κατοικίδια ζώα	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Αγρίμια και πουλιά του βουνού και του δάσους	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. Ζώα της θάλασσας	77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. Ζώα του γλυκού νερού	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. Ένα ζώακι γεννιέται.....	81
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	84





ΕΝΟΤΗΤΑ 5. ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

(Φυσικές Επιστήμες - Σύστημα και Σχέσεις)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Από πού παίρνουμε ενέργεια;	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Ενέργεια, τροφή, ζωή	88
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	90



ΕΝΟΤΗΤΑ 6. ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΓΙΑ ΝΑ ΖΟΥΜΕ

(Ανάγκες, αγαθά και κατανάλωση - Σχέσεις)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Άνθρωποι και ανάγκες	91
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Είμαστε παιδιά και έχουμε δικαιώματα	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Άντρες και γυναίκες ίσοι στη ζωή και στην εργασία	96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Χρειαζόμαστε όλα αυτά που αγοράζουμε;	98
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Διαφημίσεις παντού!!!	100
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Οι συσκευασίες μάς πληροφορούν	102
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	104



ΕΝΟΤΗΤΑ 7. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

(Πολιτισμός)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ο πολιτισμός των αρχαίων Ελλήνων	105
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η παράσταση αρχίζει	111
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. «Μαλαματένιος αργαλειός κι ελεφαντένιο χτένι...»	115
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Πολιτισμός σε κάθε βήμα	118
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Νους και Σώμα	123
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	130



ΕΝΟΤΗΤΑ 8. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΜΑΣΤΕ

(Επικοινωνία και Ενημέρωση)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Οι άνθρωποι επικοινωνούμε	131
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Ξεπερνάμε τις δυσκολίες στην επικοινωνία	136
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ενημέρωση με χίλιους τρόπους	139
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Μπροστά στην τηλεόραση... ..	142
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Το διαδίκτυο, ένας πολύπλοκος κόσμος!	145
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Οι εφημερίδες και τα περιοδικά μάς ενημερώνουν	148
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	150





Σημείωμα για σένα



- Γεια σου! Με λένε Ορφέα. Εσένα;
- Εμένα με λένε.....
- Θα είμαστε μαζί όλη τη χρονιά. Με οδηγό το βιβλίο που κρατάς και συνεργάτες τους συμμαθητές σου και τον δάσκαλό σου θα ερευνήσουμε τον κόσμο γύρω μας. Στο «ταξίδι» μας αυτό θα χρειαστεί να κάνουμε έρευνες, να γράψουμε κείμενα, να φτιάξουμε σχέδια και κατασκευές, να διαβάσουμε βιβλία, να εργαστούμε σε υπολογιστές, να χρησιμοποιήσουμε υλικά, χάρτες, λεξικά, να μιλήσουμε με γνωστούς μας, με ειδικούς, με επιστήμονες και να επισκεφθούμε τόπους. Το ταξίδι, όμως, της ανθρώπινης γνώσης... δεν τελειώνει ποτέ. Εξαρτάται και από μας πόσο μακριά θα φτάσουμε.

Λίγα λόγια για το βιβλίο

Το Βιβλίο σου

Έχει οχτώ ενότητες που είναι χωρισμένες σε κεφάλαια. Στην αρχή κάθε κεφαλαίου μπορούμε να διαβάσουμε τον τίτλο του και ακριβώς από κάτω με δυο λόγια όσα θα μελετήσουμε σ' αυτό.

Κάθε ενότητα

Έχει το δικό της σύμβολο και χρώμα, για να ξεχωρίζει από τις άλλες. Περιέχει τη «ζωγραφιά από λέξεις», τα κεφάλαια και την ανασκόπηση.

Κάθε κεφάλαιο

Περιέχει ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες. Έτσι, άλλοτε θα εργαζόμαστε μόνοι μας, άλλοτε με την ομάδα μας και άλλοτε όλοι οι μαθητές της τάξης μαζί. Στην προσπάθειά μας αυτή βοηθός και συνεργάτης θα είναι ο δάσκαλός μας.

Το «Αξίζει να διαβάσουμε»

Είναι ένα κείμενο στο τέλος κάθε κεφαλαίου, όπου θα βρίσκουμε, συνήθως, συγκεντρωμένα όσα συζητήσαμε στην τάξη.

Στην «Ανασκόπηση»

Θα συγκεντρώνουμε τα πιο σημαντικά απ' όσα μελετήσαμε σε κάθε ενότητα. Ακόμη, υπάρχουν κάποιες σημαντικές λέξεις, που τις λέμε «**βασικό λεξιλόγιο**» και μας βοηθούν να κατανοήσουμε την ενότητα.



Μια «ζωγραφιά από λέξεις»

Είναι μια ζωγραφιά που φτιάχνεται με λέξεις που θα συναντάμε στις δραστηριότητες και τα κείμενα της ενότητας. Πολλές απ' αυτές έχουν σχέση μεταξύ τους και αυτό φαίνεται με τα βέλη που τις συνδέουν. Θα συμπληρώνουμε τη «ζωγραφιά» πάντα μετά την «Ανασκόπηση».

Στο Τετράδιο Εργασιών

Θα βρίσκουμε κι άλλες δραστηριότητες (έρευνες, προβλήματα, παιχνίδια, κατασκευές κ.ά.) για κάθε ενότητα. Κάποιες από αυτές είναι ομαδικές και κάποιες άλλες ατομικές.

Το γλωσσάριο

Βρίσκεται στο τέλος του βιβλίου και περιέχει σε αλφαβητική σειρά λέξεις με την εξήγησή τους.

Μαζί με το βιβλίο της Μελέτης του Περιβάλλοντος και το Τετράδιο Εργασιών θα έχουμε και το σημειωματάριό μας. Εκεί θα γράφουμε τις απόψεις μας, τις παρατηρήσεις μας, τα επιχειρήματά μας, τα συμπεράσματά μας, τα αποτελέσματα της έρευνάς μας και οτιδήποτε άλλο θέλουμε να σημειώσουμε όταν εργαζόμαστε ατομικά ή ομαδικά.



Καθένα από τα παρακάτω σκίτσα σημαίνει ότι...

Εργαζόμαστε με την ομάδα μας και, ανάλογα με τη δραστηριότητα, εκφράζουμε τις απόψεις μας, ερευνούμε, συζητάμε, συγκρίνουμε, καταγράφουμε στο σημειωματάριό μας κ.ά. Στην ομάδα, άλλοτε ο καθένας θα έχει τη δική του εργασία και άλλοτε η εργασία θα είναι κοινή.



«Η δική μας ερώτηση»

Αφού συζητήσουμε στην ομάδα μας, διατυπώνουμε μια ερώτηση σχετική με το θέμα που μελετάμε.



Θα ανακοινώνουμε τις ιδέες μας, αυτό που πιστεύουμε.



«Ένα βήμα πιο πέρα»

Μας δίνεται ένα θέμα που, για να το ερευνήσουμε, χρειάζεται να σχεδιάσουμε πού θα ψάξουμε μέσα και έξω από την τάξη μας.



Υπάρχει στο «Τετράδιο Εργασιών» δραστηριότητα σχετική με το κεφάλαιο που μελετήσαμε.





Μια «ζωγραφιά από λέξεις»

Οι άνθρωποι ζούμε μαζί



Κατοικούμε στον Δήμο





Κεφάλαιο 1 Ζούμε μαζί και συνεργαζόμαστε Χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλον

Γιατί ζούμε σε πόλεις και σε χωριά;

1

«...είκοσι έξι άνθρωποι για να ζήσουν στο βουνό, πρέπει όλα να τα κάμουν με τα χέρια τους. Να ψήνουν το ψωμί, να κουβαλούν το νερό, να βράζουν το φαΐ. Είστε 26 συγκάτοικοι, που πρέπει να ζήσετε μαζί στο ίδιο μέρος. Έχετε τις ίδιες δυσκολίες και τις ίδιες ωφέλειες. Κάντε λοιπόν μια κοινότητα».

Ζαχαρίας Παπαντωνίου, Τα Ψηλά Βουνά



- ✓ Διαβάζουμε το παραπάνω κείμενο. Τι πιστεύουμε ότι είναι η κοινότητα;
- ✓ Υπογραμμίζουμε στο παραπάνω κείμενο τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι «είκοσι έξι άνθρωποι».
- ✓ Αν πηγαίναμε εμείς κατασκήνωση στο βουνό, ποιες δυσκολίες θα αντιμετωπίζαμε; Τι ωφέλειες θα είχαμε;
- ✓ Αναζητούμε στο λεξικό της τάξης μας τι σημαίνει η λέξη κοινότητα.

2



- ✓ Πιανόμαστε χέρι χέρι και κάνουμε έναν κύκλο όπως τα παιδιά της εικόνας. Ας συζητήσουμε τι μας ενώνει.



3



Συνεργαζόμαστε, επικοινωνούμε, δίνουμε, παίρνουμε...

Στην εικόνα φαίνονται άνθρωποι μιας κοινότητας που έχουν σχέσεις μεταξύ τους. Για παράδειγμα, τα παιδιά αγοράζουν παγωτά από το περίπτερο.

✓ Ποιες άλλες σχέσεις μπορούμε να βρούμε ανάμεσα στους ανθρώπους της εικόνας;





Κεφάλαιο 1

4 Διασκεδάζουμε μαζί!



Παραδοσιακοί χοροί



Θεατρική παράσταση



Καρναβάλι

6ο Δημοτικό Σχολείο Παλαιού Φαλήρου

για μια γιορτή όλο νερό

στην αυλή του Σχολείου

Τετάρτη 8 Ιουνίου
στις 8 μ.μ.

Με την οικονομική ενίσχυση του Δήμου Π. Φαλήρου

Αφίσα από παιδική γιορτή



Ξεπερνάμε μαζί τις δυσκολίες!



Μεταφορά ασθενούς με ασθενοφόρο



Διάνοιξη δρόμου



Διάσωση μετά από σεισμό

- ✓ Συζητάμε τις ιστορίες που μας «διηγούνται» οι εικόνες.
- ✓ Διηγούμαστε στην τάξη χαρούμενες και δύσκολες στιγμές που περάσαμε στη δική μας κοινότητα.
- ✓ Μαζεύουμε φωτογραφίες από τη ζωή της κοινότητάς μας και δημιουργούμε τη δική μας αφίσα.



Αξίζει να διαβάσουμε

Στα πολύ παλιά χρόνια, οι άνθρωποι είχαν να αντιμετωπίσουν πολλές δυσκολίες. Έπρεπε να βρουν τρόπους να προφυλαχτούν από τα άγρια ζώα, το κρύο, τις αρρώστιες και να αναζητήσουν την τροφή μόνοι τους στη φύση. Σιγά σιγά κατάλαβαν ότι πολλοί μαζί ήταν πιο δυνατοί. Δημιούργησαν, λοιπόν, οικισμούς σε μέρη που ήταν κοντά σε νερό. Αυτές ήταν οι πρώτες κοινότητες. Όλοι μαζί ένιωθαν περισσότερο ασφαλείς.

Μπορούσαν να μοιράζονται με άλλους ανθρώπους τη χαρά τους, τους φόβους τους και τις καινούριες ιδέες τους. Έτσι έμαθαν να συνεργάζονται. Σιγά σιγά έφτιαξαν τον ανθρώπινο πολιτισμό.

Σήμερα οι άνθρωποι ζούμε σε μικρές κοινότητες, που τις λέμε χωριά και σε μεγαλύτερες, που τις λέμε πόλεις. Ζούμε μαζί σημαίνει ότι συνεργαζόμαστε, εξυπηρετούμε και χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλον.



1, 2, 3, 4





Κεφάλαιο 2 Για να ζούμε μαζί, χρειαζόμαστε κανόνες

- * Όταν παίζουμε κρυφτό, έχουμε κανόνες.
- * Σε τι μας χρειάζονται οι κανόνες;

1 Στη γειτονιά μας

Σήμερα βρήκα στο γραμματοκιβώτιό μας αυτό το φυλλάδιο. Ας το διαβάσουμε και ας συζητήσουμε τους λόγους που ο Δήμος Καλλιθέας το μοίρασε στους δημότες του.



ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

1. Βάζουμε τα σκουπίδια μόνο στους κάδους.

Ο Δήμος μας έχει τοποθετήσει περίπου 2.500 κάδους απορριμμάτων. Δεν υπάρχει λόγος να βρίσκονται σκουπίδια αλλού εκτός από τους κάδους.



2. Τα σκουπίδια τα βάζουμε σε γερές σακούλες, καλά δεμένες. Τα χύμα σκουπίδια λερώνουν τον κάδο και όλοι εμείς μυρίζουμε τις δυσάρεστες οσμές του κάδου.



3. Δεν αφήνουμε σκουπίδια έξω από τους κάδους.

Οι αδέσποτοι σκύλοι και γάτες τα σκορπίζουν, ενώ σμήνη από μύγες θα είναι κοντά στο σπίτι μας. Εάν ο κάδος δεν αρκεί, ζητήστε από τον Δήμο να τοποθετήσει και άλλον.



4. Κατεβάζουμε τα σκουπίδια κατά προτίμηση το βράδυ ή πριν από το δρομολόγιο του απορριμματοφόρου. Εάν τα κατεβάσετε μετά θα υπάρχουν μπροστά στο σπίτι σας ως το επόμενο δρομολόγιο.



5. Δεν βάζουμε στους κάδους μπάζα και οικοδομικά υλικά γιατί προκαλούν ζημιά στα απορριμματοφόρα, γεγονός που συνιστά βλάβη ή καταστροφή Δημοτικής Περιουσίας και συνεπάγεται αστικές ευθύνες.



- ✓ Τι συμβαίνει, συνήθως, όταν οι άνθρωποι μιας κοινότητας δε δείχνουν σεβασμό στους κανόνες;

2 Υπάρχουν όμως κι άλλοι κανόνες...

- ✓ Ας βρούμε κανόνες που ακολουθούμε τις ώρες που πολλοί άνθρωποι θέλουν να ξεκουραστούν.



3



Χαμηλό πεζοδρόμιο για εύκολη διάβαση.
Απαγορεύεται η στάθμευση.



Ο οδηγός παραβίασε τον κανόνα.

Παρατηρούμε τις εικόνες και συζητούμε:

- ✓ Ποια ανάγκη, ποιον κανόνα, ποια παράβαση μας δείχνουν;
- ✓ Τι μπορεί να νιώθει εκείνος που μόνο από εκεί μπορεί να περάσει;
- ✓ Τι θα λέγαμε στον οδηγό;

4



Σχολιάζουμε την άποψη των παιδιών της εικόνας.

5

Στην τάξη μας

Στην τάξη μας έχουμε κανόνες.

Ας χωριστούμε τυχαία σε ομάδες, κι ας συζητήσουμε στην ομάδα μας:

- ✓ Ποιοι κανόνες φαίνεται να είναι πιο σημαντικοί για τον δάσκαλό μας;
- ✓ Με ποιον κανόνα νομίζουμε ότι θα συμφωνούσαν όλοι στην τάξη;





Κεφάλαιο 2

6 Στο σπίτι μας

Στο σπίτι μας και στην οικογένειά μας έχουμε κανόνες.



Συζητάμε στην ομάδα μας:

- ✓ Ποια πράγματα στο σπίτι δε μας επιτρέπουν οι γονείς μας;

Ανακοινώνουμε στην τάξη όσα συζητήσαμε στην ομάδα μας.



Αξίζει να διαβάσουμε

Για να ζούμε οι άνθρωποι μαζί, βάζουμε κανόνες και τους ακολουθούμε. Για παράδειγμα, στη γειτονιά μας πετάμε τα σκουπίδια στους κάδους. Στην τάξη μας ακούμε με προσοχή τον συμμαθητή μας που μιλάει ακόμα και αν διαφωνούμε με όσα λέει, δηλαδή σεβόμαστε τη δική του άποψη. Στην ομάδα μας, ενώ επικρατεί η γνώμη των περισσότερων, συζητάμε και την άποψη εκείνων που διαφωνούν.

Είναι καλό να θυμίζουμε στους άλλους τους κανόνες, αλλά πρώτα χρειάζεται να τους τηρούμε εμείς οι ίδιοι.

Στην κοινότητα που ζούμε είμαστε πολίτες, κάτοικοι της πόλης ή του χωριού μας. Ακόμα όμως κι αν είμαστε ξένοι, αποτελούμε μέλη της κοινότητας και οφείλουμε να ακολουθούμε τους κανόνες της.

